

עומקא דפרשה

שערות לבנות ושחורות

לבישת בגד אדום

השרת שער בית השחי

שער לבן מתוך שחור

שער הציון

פר' כי תצא - בענין לא ילבש

בס"ד ערש"ק י' אלול תשע"א

איסור כלי מלחמה לאשה

גליון קנ"ט

בחור המלקט שער לבן מתוך שחורות

הרב צבי ריטבא

בגמ' מכות כ. מובא ברייתא בזה הלשון הנוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמא מלא פי הזוג שנים רבי אליעזר ואומר אחת ומודים חכמים לרבי אליעזר במלקט לבנות מתוך שחורות אפי' אחת שהוא חייב. ודבר זה אפי' בחול אסור משו' שנא' לא ילבש גבר שמלת אשה.

ברמב"ם (פ"ב מהל' ע"ז הל' י') נפסק דין זה להלכה ומבואר דהוה איסור דאורייתא דז"ל שתי המלקט שערות לבנות מתוך שחורות מראשו או מזקנו משליקט שערה אחת לוקה.

וע' באר הגולה יו"ד סקפ"ב ס"ו שכתב שגם שיטת המחבר בשו"ע שם הוא דמלקט לבנות מתוך שחורות אסור מן התורה מטעם לא ילבש.

והנה שמעתי פסק (כמדומני בשם מרן הגרש"ז אורבאך זצ"ל) בבחור אחד שהיה לו שערות לבנות בזקנו והתבייש בזה מאד והיתירו הגרש"ז זצ"ל ללקט השערות הלבנות. דלא נאמר איסור זה אלא במי שמזדקן ועל פי דרך הטבע מתחיל להלבין, ולא בבחור צעיר שלא אמור להיות לו שערות לבנות ומה שמוציאים אינו להתיפות אלא שלא יהיה לו גנאי של דבר משונה בגופו.

והנה מצאתי סמוכים לפסק זה בברייתא הובא בשבת דף נ: מגרר אדם גלדי צואה וגלדי מכה שעל בשרו בשביל צערו אם בשביל ליפות אסור (משום לא ילבש גבר שמלת אשה רש"י).

והגשם הברייתא איירי בצער גופני כתבו תוס' שם בד"ה בשביל צערו ואם אין צער אחר אלא שמתבייש לילך בין בני אדם שרי דאין לך צער גדול מזה.

וע' גם במדכי שבת אות שכ"ז שכתב בזה הלשון גלדי צואה שעל בשרו בשביל צערו שרי להסירו. נראה דבני אדם שיש להם רבוי שער על ידיהם ובושים להראות בין אנשים דמותר להסירם ולית ביה משו' לא ילבש דאין לך צער גדול מזה. ועכ"ל. מבואר בראשונים אלו דהאיסור של לא ילבש הוא דווקא היכא דעושה להתנאות. אבל אם זה כדי להנצל מצער אין זה בכלל האיסור. ולפי זה מובן שבחור צעיר דמצטער מאד בשערות לבנות שיהיה מותר ללקטם. אלא שנצטרך לומר שלהסיר גלדי מכה ליופי יש בזה איסור דאורייתא של לא ילבש. דאם כל האיסור הוא רק דרבנן אין נביא מזה מקור למלקט לבנות מתוך שחורות שהבאנו לעיל מהרמב"ם דהיא דאורייתא.

[והנה בשו"ת הרשב"א (חלק ה' ס' רע"א) התיר איסור דרבנן של לא ילבש כדי להנצל מצער והביא ראיה לזה מגמ' נזיר נט. ויש לע' למה הביא ראיה מדברי אמוראים ולא מהברייתא שהבאנו, בשבת נ:].

לבישת בגד אדום לאיש

הרב יהוקאל סנדומוירסקי

איסור לא ילבש גבר שמלת אשה הוא מחמת צניעות שלא יבואו להתערב זה בזה וכמ"ש החינוך. ויש לדון אי שרי לאיש ללבוש בגד בצבע אדום או שאסור. ושורש הנידון הוא דהנה איתא במס' ברכות דף כ'. בזה הלשון: כי הא דרב אדא בר אבהו חז"ה לההיא כותית דהות לבישא כרבלתא בשוקא, סבר דבת ישראל היא, קם קרעיה מינה, איגלאי מילתא דכותית היא, שיימוה בארבע מאה זוזי, א"ל מה שמך, אמרה ליה מתון, אמר לה מתון מתון ארבע מאה זוזי שויה, ע"כ. וכתב רש"י דכרבלתא הוא שם לבוש חשוב. אולם הערוך (מובא שם במהרש"א) פירש דהוא "בגד אדום" וכגון כרבלתא דתרנגולתא שאין דרך בנות ישראל להתכסות בו שהוא פריצות ומביא לדבר עבירה, עכ"ל. ומבואר בזה דאסור לבת ישראל ללבוש בגד אדום משום דהוא בולט, וא"כ יש להסתפק אי שרי לאיש שאין בו איסור זה של הבלטת הבגדים ללבוש בגד בצבע אדום דיתכן שאינו נאסר משום לא ילבש כיון שגם לאשה יהודית אסור ללבוש בגד זה, או דלמא דכיון שבנות כותיות לובשות אותו אכתי אסור משום לא ילבש כיון דבגד זה ראוי לנשים ולא לאנשים דהוה בכלל בגדי צבעונין אלא דלבנות ישראל אסור ללבושו מחמת שבוטל, אך מצד הצבע עצמו אינו שייך כלל לאנשים אלא לנשים יהודיות כגון כשמעורב בגד אדום עם עוד צבעים נוספים דאם אינו בולט שרי ליהודיות. וגם אי נימא דאין איסור לא ילבש גבר שמלת אשה בדבר שגם לאשה יהודית אסור ללבושו אכתי יש לדון שמה אסור ללבושו מחמת שהוא מלבוש של עכו"ם והוה בכלל מה שאמרו חז"ל דבמצרים נגאלו מחמת שלא שינו מלבושם ומצד ענין זה יש ליהרר שלא ללבושו אך אין בו איסור גמור של לא ילבש כשהאיש לובשו (וראה עוד בסו"פ בן סורר בענין ערקתא דמסאנא). ולכאורה היה מקום להוכיח מהא דאיתא במס' מו"ק דף כ"ג. "רבה נפיק בחימוצתא רומיתא **סומקתא** חדתי" וחזינו דלבש בגד אדום. אולם יש לדחות דאצל רבא היה זה סוג בגד אחר בצורתו והיה נראה כבגד של אנשים ורק ציבעו היה בצבע אדום ומשום הכי ליכא ביה להאי איסור כלל, ופשוט. אך אכתי יש לדון באיש שילבש את הבגד האדום שלבשה הכותית אם יעבור על איסור לא ילבש או לא כיון דגם לנשים יהודיות אסור ללבושו. ונר' דמ"מ אסור לאיש ללבושו דזיל בתר טעמא שמביא לידי תערובת והאיש הלובשו נראה כאשה ומטעם זה אסור, ויל"ע.

איסור כלי מלחמה לאשה

הרב א. י. מאיר

האחיזה ביד]. ויתכן דיסודו מדאפקיה רחמנא בלשון **לא יהיה כלי גבר על אשה**, שמעינן דבכלי זיין אינו תלוי בלבישה.

ועיין ברבנו בחיי כאן שכ' ועוד דרשו חז"ל כי מה שהרגה יעל לסיסרא ביתד, ולא הרגתו **בסכין**, משום לא יהיה כלי גבר על אשה. ולגירסתו מוכח דהאיסור הוא ההשתמשות, שהרי סכין אינו כלי מיוחד לאיש, אלא שהשימוש בסכין להריגה הוא המיוחד לאיש, ודוק.

והנה המהרש"ם (ח"ב ס' רמג) הק' מדברי רש"י על הב"ח והט"ז (יו"ד קפב) שהתירו לאשה ללבוש בגד איש כדי להגן מהקור משום דאינו לנוי. ולכאן מאי עדיפא מכלי זין שהוא להגן וחזינו דיעל לא לקחה סייף משום לא ילבש, ונשאר בצ"ע. [ולא הק' מעצם דין כלי זיין דבזה שפיר י"ל דהאיסור הוא דוקא כשעושה להתקטש בו ולא לצורך מלחמה].

אכן למש"נ דנחלקו רש"י והרמב"ם אם האיסור בכלי זיין הוא הלבשה או השימוש, הרי לפי הרמב"ם ע"כ דמ"ש בתרגום (בשופטים) אינו איסור מעיקר הדין, שהרי האיסור דוקא בלבישה ואינו טעם לאסור על יעל להרוג את סיסרא בסייף. אלא צ"ל שהחמירה על עצמה, וכ"מ בתרגום שם שהוא שבח מיוחד - "טבתא יעל", שנא' בהמשך למ"ש תבורך מנשים יעל. ול"ק על הב"ח והט"ז.

בפס' לא יהיה כלי גבר, תרגם אונקלוס "לא יהי תקון זין דגבר על אתא". והוא כרבי אליעזר בן יעקב בנזיר נט. דאמר מנין שלא תצא אשה בכלי זיין למלחמה ת"ל לא יהיה כלי גבר על אשה. [אבל רש"י פי' כת"ק, ועי' ברא"ם].

והחינוך כתב במצוה תקמב שלא ילבשו הנשים מלבושי האנשים ולא יזדיינו בזיונם. והביא את התרגום וביאר דמה שפירש הכתוב בכלי זין לפי שהם הכלים המיוחדים לגמרי לאנשים, אבל ה"ה שאסור בשאר מלבושי אנשים.

וכן הרמב"ם (פ"ב מהל' ע"ז ה"ה) פסק להלכה כראב"י וכתבו כדן מלבוש, וז"ל לא תעדה אשה עדי איש, כגון שתשים בראשה מצנפת או כובע, או **שתלבוש שריין** וכיוצא בו, ע"כ. ומלשון הר"מ והחינוך מבואר דגדר האיסור בכלי זין הוא ג"כ באופן של לבישה.

אבל עי' ברש"י בנזיר שם (ד"ה תלמוד) שכ' וזה שמצינו ביעל אשת חבר הקיני שלא הרגתו לסיסרא בכלי זיין אלא כמו שנאמר (שופטים ה,כו) ידה לית תשלחנה, עכ"ל. [ומקורו בתרגום שופטים, סבתא יעל... דקימת מה דכתיב בספר אורייתא דמשה לא יהוי תקון זין דגבר על אתתא... אלהן ידהא לסכתא אושיתא].

ובד' רש"י מבואר דלא כהרמב"ם דהאיסור אינו דוקא בלבישת כלי זיין, אלא גדרו הוא **השימוש בכלי** [והחכמ"א (כלל ז) נקט דהוא

ליקוט שערות לבנות ושחורות יחד

הרב יוסף חיים הלוי בירנבוים

בשורת אבני ישפה ח"ו י"ד סי' ק"ח ענף ג' כ' נשאלתי מאדם אחד שגדלה לו שערות לבנות ושחורות יחד ויש להם בנות העינים והיא מאד בולטת ומקצרת אותו ושאל אם יש עצה לגזור אותה שהרי ידוע שהמלקט שערות לבנות מתוך שחורות עובר משום לא ילבש גבר שמלת אשה כמ"ש השו"ע י"ד סי' קפ"ד ס"ו. ולכאור הדבר תמוה וכי אדם שיש לו תערובת שערות שחורות ולבנות אסור לו להסתפר משום שחותר שערות הלבנות, אלא ודאי שגדר האיסור הוא כאשר הוא בורר את השערות הלבנות וגוזז אותן ומשאיר את השחורות, אבל בזמן שהוא גוזז גם שחורות וגם לבנות אין כאן שום איסור כיון שאין זה דרך נשים אלא דרך כל אדם כאשר הוא מסתפר. ושוב ראיתי שכונתי לדברי שו"ת דברי חיים ח"ב סי' ס"ב שכתב לענין אדם שהשתנה חצי זקנו להיות לבן וחציו היה שחור והיה מתבייש מאוד, ופסק שם שיריד את כל הזקן כיון שבאופן זה כבר אין איסור משום שהוא אינו מלקט הלבנות מתוך השחורות רק מוריד את כולם, ונמצא שיש כאן עצה נפלאה באופן שגדלה לו שערות לבנות פרא ומתבייש בה והיינו שיגזז לא רק אותה שערות בלבד אלא גם שחורות וגם לבנות ובזה לא יעבור על שום איסור כיון שאינו בוחר דוקא הלבנות כדי לגזוז אותם. עכ"ל.

ובשו"ת שבת הקהתי ח"א י"ד סי' רל"א כ', שאלה: מי שיש לו שער לבן בשערות החוטם אי מותר לתלשם האם איכא איסור דלא ילבש, תשובה: עי' יור"ד סו"ס קפ"ד דאסור ללקט אפי' שער א' לבן מתוך השחורות משום לא ילבש גבר ומשמע דבכל מקום בגוף אסור ולא דוקא בשער הראש או הזקן, ואע"ג דהרמב"ם כתב בפ"ב מע"ב ה"י המלקט שערות לבנות מתוך השחורות מראשו או מזקנו וכו' מ"מ ע"כ לאו דוקא מהני תרי מקומות שהרי בגמ' שבת צ"ד איתא בסתמא דאסור ללקט לבנות מתוך שחורות וכן השו"ע ג"כ נקט סתמא אלמא דבכל מקום אסור, ומשו"ה אם יש לו בחוטם שערות שחורות וכתוכו יש שער לבן א' אסור ללקט השער לבן לחוד, אבל אם רוצה לתלוש כל השערות הנראים אע"פ שלוקט בתוכו ג"כ שער הלבן ודאי מותר דהא כמו דמי שמקצת שערותיו לבנות דמותר לגלח כל שערותיו ה"נ מותר וכן א"י בשו"ת דברי חיים ח"ב סי' ס"ב.

ובשו"ת צ"א ח"ג סי' ע"ג נשאל אם מותר ללקט שערות לבנות משחורות כשאין כוונתו כלל ללקטם מהשחורות אלא הכוונה מפני שמפריעות לו בצורת גידולם וכדו' וגם אילו היו שחורות גדלים בצורה כזאת ג"כ היה מלקטם והאריך הצי"א בדברי ההלק"ט והאגורה באפ"ק בענין סורק ונופל שערות לבנות בניח"ל ובלא ניח"ל ע"ש ובסוף התשובה כ' דנראה שנדון השאלה שלפנינו שלא מוציא רק הלבן מהשחור אלא מוציא גם השחור מהלבן כן שיוצא מדכי דאוני ואם כן יש לזה היתר ע"פ מש"כ בספר שיח יצחק מכות כ: דזה פשיטא שאינו חייב רק בלוקט הלבנות מתוך השחורות כדי שלא יראה זקן כמש"כ ברש"י אבל במלקט כל השערות הן הלבנות והן השחורות ודאי פטור משום לא ילבש עכ"ל וא"כ ה"ה דמותר גם בניד"ד שמלקט הן הלבנות והן השחורות כל שערות מהם שאיננה עומדת בדכי דאוני ומתורמת ממקומה ומפריעה לו בתחום ראיתו וכדומה, עכתו"ד.

ובענין הלוי ח"ג סי' ק"א, ג' בבחור הראוי לחופה שחלק התחתון של הזקן נתלבן בצד ימין וכו' כ' השבט הלוי דלא נאסר אלא להסיר הלבנות וישארו השחורות אבל להעביר כולם דרך גילוח לית דין ולית דין דמותו א"כ העצה ההגונה שיתפר חלק התחתון של הזקן מצד זה לצד זה וזה פשוט דמותר א"צ לפניו דאל"כ וכי מי ששערותיו התחילו להתלבן אסור להעביר אותם דרך גילוח אע"פ שאחר גילוח יהיה נקרא בחור בשנים יותר. עכתו"ד ועי' שו"ת מה שחוק"ק.

ב. בענין הסתכלות במראה אחרי התספורת אצל הספר מלפנים ומאחור עי' שערי זבולון י"ד עמ' קמ"ו וע"ע שם בענין יפוי השערות. ויש להסתפק בענין הפס שרבים עושים בתספורת האם יש בזה חשש לא ילבש ונקוט עלמא להתיר דבר זה, אך הגר"ח ק"ש שליט"א חושש בזה וצ"ע וביורו.

הערה בהשמטת המס"י

הרב יצחק ליסיצין

כתב במטילת ישרים פ"ג בזה"ל, המלבושים והקישוטים לא הזהירה התורה על יפים או על תבניתם, אלא שלא יהיה בהם כלאים, ויהיה בהם גם ציצית, ואז כולם מותרים. עכ"ל. ולכאורה קשה שהשמיט אזהרת לא ילבש גבר שמלת אשה. וצ"ל שהזכיר רק הבגדים שנאסרו בעצמם ואינם עומדים ללבישה כלל בבית ישראל, משא"כ בלא ילבש שהבגד בביתו של ישראל מותר בלבישה לכתחילה ועומד לאשה, ורק האיש הזהיר שלא ילבשו.

ואף ש' המס"י שצריך ציצית, אע"פ שנשים פטורות מציצית וא"כ הבגד עומד ללבישה גם בלא ציצית. י"ל שטילת בת ד' כנפות שדרך ללבושה עם ציצית היא בגדר שמלת גבר שאסורה לאשה, נמצא שאינה עומדת ללבישה בלי ציצית, לא לאיש ולא לאשה.

חיכוך להשיר שיער בית השחי

הרב יעקב הירשמן

א. קי"ל בשו"ע (יור"ד קפ"ב ס"א): המעקב שער בית השחי ובית הערוה אפילו במספרים כעין תער מכין אותו מכת מרדות כמה דברים אמורים במקום שאין מעבידין אותו אלא נשים וכו'. והנה בגמ' נזיר נ"ט א': בעא מיניה רב מרבי חייא מהו לחוך [פ"י המפרש בבית השחי בידו כדי להעביר את השיער] אמר ליה אסור. בבגדו מהו [פ"י המפרש כנגד בית השחי כדי שיהא נושר על ידי חיכוך] א"ל מותר [פ"י המפרש הואיל ואינו נוגע בשער אלא בבגדו]. והנה לפי מה דקי"ל בשו"ע כנ"ל שבבית השחי רק "כעין תער" אסור, צריך לומר דאיירי בשמחך ונושרים לו שערות "כעין תער". דאם נאמר שחיכוך שנושרים השערות ל"ד לתער, אין מוכן שאלת הגמ', דהרי מותר אפילו להשיר להדיא במספרים שאינו כעין תער. ובהגהות והערות על הטור הביאו מהשכה"ג בהג"ב אות ב' דדעת הרשב"א לאסור בבית השחי ובית הערוה אפ' במספרים שלא כעין תער עכ"ל, ולפ"ז מוכן טפי ספק הגמ' אם מותר לחך גם בלי שנחדש שהחיכוך דמיא לכעין תער, ופשוט. שו"ר שכ"כ הרשב"א שם (בתשובה ח"א סי' ק"ו) בהדיא דמדלחוך אסור כל שכן להקל במספרים שלא כעין תער.

ולד"ת שמוכא בטור, שמתיר בשער בית השחי ובית הערוה במספרים ואפ' כעין תער כמבואר שם בב"י, כתב בתפארת ציון (שם בנזיר) דצריכים לומר דלחוך ביד או בבגד הוא גרוע מבמספרים כעין תער, והוא דבמספרים אינו עוקר השער מעיקרה משא"כ ע"י שחוכך בצפרניו או בבגדו עוקר השער מעיקרו והוא כתער ממש עכ"ל.

ב. והנה קי"ל דיני החיכוך כמו שפשוט לו, ד"ל הטור (שם): אסור לחככו בידו כדי להסירו אבל מותר לחככו בבגדו להסירו עכ"ל. [ועיין רא"ש שם דבכה"ג שהוא מחכך בבגדו להשירו ליכא תיקון אשה עכ"ל, וראיתי במבארים שאינו כד"ר יתקוני אשה]. וכתב הב"ח: ומדכתב רבינו בסתם משמע דאף בבית הערוה מותר לחוך בבגדו וכן כתב בשולחן ערוך בפירושו אבל מפירוש רש"י משמע דדוקא בית השחי אבל בית הערוה לא קמביעיא ליה דפשיטא דאסור אפילו ע"י בגדו משום הרהור וכדאמר רבי טרפון בריש פרק כל היד (נדה יג): כל המכניס ידו למטה מטבורו תקצץ וצ"ע.

השו"ת (קפ"ב סק"ו) והט"ז (שם סק"ג) דחו הוכחת הב"ח מרש"י, דאף שנקט רק בית השחי אי"ז דוקא וה"ה בית הערוה, ורש"י חדא מינייהו נקט. עכ"ד.

ג. והט"ז (שם קפ"ב) דוחה הרא"י מר"ט, דר"ט לא איירי בבית הערוה דזה מותר מדינא, וכוונת ר"ט לאסור רק באמה ונקט למטה מטיבורו לישנא מעליא. ועולה לדינא מהט"ז דאפי' ביד מותר לחכך בבית הערוה כל שאינו נוגע באמה. [ומה ששערות נופלות מאליהן שרי דדבר שאין מתכוין היא ומותר (דרכי תשובה שם ביו"ד בשם הש"ג)]. אבל מצד תוספת קדושה ואזהרה יתירה שמא יאחז גם באמה, לא יכניס ידו מתחת טבורו (וכמו שמביא שם מהרמב"ם). והנה לא נתפרש בהט"ז דין הביצים ואפשר דקל מבית הערוה. [ולאחוז ביצים מפורש בשו"ע (שם בט"ז ח"א) דמותר לסייע].

ודע, דשיטת הט"ז שלמטה מטבורו הכוונה האמה, הובא בביאה"ל (סי' ג' ד"ה לא הותר וכו') מהמג"א לסניף להתיר לסרוק זקן התחתון.

ד. הש"ך (שם) דוחה הרא"י מר"ט דאדברה הא אמרינן התם דבמטלית עבה מותר שאינה מחממת. עכ"ד. ועולה לדינא לפי הש"ך חומרא שבמטלית שאינה עבה אסור לחכך בבית הערוה, ואפי' שאינו האמה ממש. ומאיך יוצא קולא מהש"ך שמוותר אפי' לחכך במטלית עבה ולא רק לאחוז.

ועיין משנ"ב (סי' ג' ס"ק ל') דהחיי אדם מתיר חיכוך ע"י בגד עב וזה מתאים עם הש"ך, ויש להעיר על המשנ"ב שדמיא זאת מהח"א, והרי הש"ך כבר התיר בזה. ובשו"ע הרב (סי' ג' ס"ג) נראה דאסור להתחכך אפי' במטלית עבה ורק לאחוז מתיר שם במטלית עבה בסעי' כ"ב. וכן המג"א כתב להתיר רק אחיזה. ועיין משנ"ב (שם ס"ק כ"ט) שיש מפקפקין גם על ידי מטלית עבה משום דלא ידעינן שעורו עכ"ד, והנה המשנ"ב איירי שם על אחיזה, ופשוט דכ"ש על חיכוך דחמיר טפי איתא ליש מפקפקין.

ה. כתב הפמ"ג (אש"א סי' ג' סק"ו) על הא דכתב המג"א דבמטלית עבה מותר לאחוז באמה שאינו מחמום, וז"ל: ורבינו הקדוש דלא הניח ידו מאבניטו למטה [שבת ק"ח ב], לאו כשהוא לבוש אלא על בשרו או על כתונת דק, אבל על בגדיו לא מסתבר שהיה ידיו אסורות ולא הניחם למטה כלל, ואין להאריך בזה, עכ"ל הפמ"ג. והנה לומר שכוונתו שרבינו הקדוש אחז באמה ע"י בגדיו וזה ראי' למג"א שמתיר אחיזה במטלית עבה, אינו מסתבר כלל שזהו כוונת הפמ"ג, דבדואי ניתן לפרש שרבינו הקדוש לא אחז באמה כלל אפי' ע"י מטלית עבה, ומה זאת שהפמ"ג כותב "לא מסתבר שהיו ידיו אסורות", ופשוט. ונראה דכוונת הפמ"ג על למטה מאבניטו ששם מסתבר שהניח רבינו הקדוש ידיו על הבגד, וכוונתו דכש שהמג"א מתיר אחיזה באמה ע"י בגד עב כן נמי רבינו הקדוש לא הקפיד על דרגתו אם היה על גבי בגד עב.

והנה המשנ"ב (ס"ק כ"ט) מביא שעי' החלוק אסור לאחוז באמה עכ"ד, וילה"ס אם זה סברא בחלוק שלבוש בו או שזה מפני שבד"כ החלוק הוא דק. והנה מלבד שכן יותר מסתבר לומר [דאין מסתבר שיש איזה חסרון במה שלבוש בו], עוד יש להוכיח מהפמ"ג הנ"ל שהביא על מטלית עבה שאפי' רבינו הקדוש הניח למטה ידיו ע"ג בגד, הרי דשפיר גם בגד הלבוש בו יכול להועיל ואין בזה שום חסרון, אלא שכתונת דק אינו מועיל.

טעם האיסור

בקרא כתיב "כי תועבת ה' אלקיך כל עושה אלה", ונתפרש בנזיר (נט) דהתועבה היא שלא ילבש איש שמלת אשה וישב בין הנשים ואשה שמלת איש ותשב בין האנשים. והיינו שהוא מביא לידי ניאוף כמו שכ' רש"י פנ"ו - שתהא דומה לאיש, כדי שתלך בין האנשים, שאין זו אלא לשם ניאוף. וכן באיש [וכי האבן עזרא הדוא בזכר שלא נתמלא זקנו]. ורש"י בנזיר (שם ד"ה) (אם) כ' שהתועבה היא מצד שיש לחוש משום ייחוד, וכ"כ הבכור שור.

ועיי' באבן עזרא שפ"י את סמיכות הפר' שלא יהיה כלי גבר על אשה כדי לצאת למלחמה, כיון שנבראת כדי להקים זרע, ואם תצא עם האנשים למלחמה תבוא בדרך לידי זנות. [ועיי' בסו"ד דמשמע שהתועבה היא בעצם שינוי מעשי ה'] וכע"ז ברבינו בחיי.

ולדבריהם האיסור הוא מפני החשש שיבא לידי ניאוף, וכ"מ לשון הגמ' "דבר הבא לידי תועבה". וכ"כ החינוך (תקמב) בשרשי המצוה להרחיק דבר ערוה וכל צד שיהיה הכשלון מצוי מתוכו. שאם יהיו מלבושי האנשים והנשים שונים יתערבו תמיד ומלאה הארץ זימה, [ולפ"ז לכאן לא ילבש היו בכלל אביזרייהו דערויות ויל"ע]. אך החזקוני כ' לפי שהוא גנאי ופריצות. ומשמע דבעצם המעשה איכא תועבה, אך מאידך אין בזה חומרא דעריות.

ועיי' פנים יפות שהטעם הוא משום הרהור עבירה, דבאיש הוא שלא יבא להרהר ע"י הלבשה, ובאשה שאנשים לא יכשלו בהרהור על ידה. [ע"ע לק' בגדר האיסור הדוא נפק"מ בין איש לאשה].

אך הרמב"ם בסה"מ (לט) כלל איסור זה בין איסורי ע"ז וכי להדיא שהזהירונו מהמשך אחר חקות הכופרים שהיינה הנשים לובשות בגדי האנשים וכו'. ובל"ת דלא ילבש (מ) כ' את ב' הענינים, שפעמים תעשה לעורר הטבע לזימה... ופעמים יעשה למינים מעבודת ע"ז... עיי"ש. [והביאו ג"כ החינוך (שם) כטעם נוסף].

ומסידור המצוות נראה דנקט כעיקר לטעם דע"ז, וכן ממה שסידרו בהל' עבודה זרה ולא בהל' איסורי ביאה וכדו'. ועיי' מנ"ח דיתכן שלא זו חמור יותר משאר לאוין הדוא לתא דע"ז. ועיי' במר"ח (ח"ג פל"ז) שהארץ יותר בביאור ענין הע"ז בזה.

גדר מעשה האיסור

באג"מ (יו"ד ח"א פב) חקר אם האיסור הוא על עצם מעשה הלבשה וההתקשטות כאשה, או האיסור על התוצאה שמקושט כאשה. [ונפק"מ לגבי בליעת סם שמשחיר את השערות]. והוכיח דהאיסור מצד התוצאה, עיי"ש. וביאר בזה מ"ש הרמב"ם שאם צבע שעריו לוקה, דע"כ שהאיסור מצד התוצאה, ולכך חידש הרמב"ם דאף שהנשים משחירות ע"י ליקוט הלבנות, מ"מ צביעה אסורה דסו"ס בתוצאה שערותיו שחורות.

אכן הפנים יפות בפר' (מובא בדרכ"ת) כ' דבאיש האיסור בשעת הלבשה, ולכן נאמר לא ילבש, משא"כ באשה שהאיסור מתחיל רק כשתלך בין האנשים ולכן נא' בה לא יהיה.

וכע"ז חקר בברכת אברהם שבת נ: (ז) באשה שמוציאה שער לכן לאיש, אם האשה עוברת ואם האיש עובר. דהיינו אם האיסור הוא על המעשה או על התוצאה.

גדר האיסור - נוי והתקשטות

נחלקו הפוס' בלבישה שאינה לנוי אלא להגן כגון מפני הקור, דעת הב"ח (קפבה) שמותר דס"ל שהאיסור הוא רק כשהלבישה כדי להתדמות זל"ז, אבל לבישה כדי להגן אין בה איסור. וכ"ז הט"ז (ד) ודקדק כן מלשון הרמב"ם והשו"ע "לא תעדה אשה עדי האיש", משמע דהאיסור דרך עידוי וקישוט.

וכ"מ בריטב"א שבת נ: (ע"י לק') שהתיר אף מעשה שיש בו יפוי משום שנעשה משום צער וכי' ע"ז ד"כ שאינו בדרך קישוט מותר, ומשמע דאף בדבר שהוא בעצמו קישוט, כיון שעושה כן למטרה אחרת ה"ז מותר.

אך החכמ"א (כלל צ בבית אדם) הק' על הב"ח מאיסור כלי זין שלבישת הכובע והשריון במלחמה אינו לנוי אלא להגן, ועיי"ש מה שהאריך לדחות את דבריו. וכ"כ הדרכ"ת (קפב, ט) בשם יד הקטנה שאף בזה אסור מדאורייתא. [וע"ע לק']. ונפק"מ גם בלבישה להגן מלכלוך כגון בלבישת סינר, עיי' בזה בשערי זבולון (יו"ד לד).

עוד כ' הב"ח דאף כשלושם להתדמות, האיסור הוא דוקא בדברים העשויים לנוי וקישוט. כדאי' בספרי דאין איסור במלבושים סתם אלא בדבר המביא לידי תועבה, ודייק כן מהרמב"ם ומהסמ"ג, עיי"ש.

והשו"ך (ז) כ' על דברי הב"ח דמ"מ ההיתר דוקא בתקוני אשה, אבל אם לובש ממש בגדי אשה עד שאינו ניכר שהוא איש, אסור אפי' בגדים שאין בהם נוי וקישוט. [וכ"מ בנצי"ב על הספרי, דאף ת"ק מודה דאסור כשמטנה את כל הבגדים]. ועיי' מהרש"א נדרים נט: (ח"א) דהאיסור דוקא בבגד המיוחד לאשה.

תיקוני אשה

בנזיר נט. ראב"י אומר וכו' ולא ילבש גבר שמלת אשה שלא יתקן איש בתיקוני אשה. ופי' רש"י דהכי מתרגמינן ליה [ולא יתקן גבר בתקוני אשתא]. שלא יכחול ולא יפרסם במיני צבעונים של אשה. והיינו דהאיסור אינו דוקא במלבוש, וכ"מ ברמב"ם משמע שפ"י דתיקון הוא עדי, וכי דצביעת שערות ג"כ נחשב שעדה עדי אשה. ועיי' חכמ"א (צ) דהוא מדשני התורה בלישני ולא נאמר ואשה לא תלבש, אלא לא יהיה כלי עליה, משמע אפי' אינו מלבוש.

ועיי' בשבת נ: מר זוטרא סבר לה כי הא דתניא מגרר אדם גלדי צואה וגלדי מכה שעל בשרו בשביל צער, אם בשביל ליפות אסור. ופירש"י - משום לא ילבש גבר שמלת אשה. ומבואר שם דאמימר רב אשי פליגי על מר זוטרא וס"ל דתניא רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונו, כלומר שראוי להתנאות. ועיי' ברש"י דהוא לכבוד קונו מצד צלם אלקים שבו. ועוד דהרואה בריות נאות אומר ברוך שכה לו בעולמו. [ועיי' ריטב"א דלית הלכתא כמר זוטרא דכל שאינו בדרך קישוט מותר, וכבוד ה' הוא כדכתיב כל פעל ה' למענהו].

ויתכן דפליגי בגדר האיסור דלא ילבש אם הוא דוקא בלבישת בגד או גם בשאר יפוי כגון זה של רחיצה, דאמימר רב אשי ס"ל דאין איסור לא ילבש בכה"ג. ולפ"ז גם אם אינו מתנאה לכבוד קונו, ליכא איסור דלא ילבש. אמנם מהריטב"א משמע דההיתר דוקא כשאינו בדרך קישוט, אך המאירי כ' להדיא דאפילו כיוון ליפות עצמו אין בזה משום שמלת אשה "שאיין זה אלא להתראות נאה בין הבריות שלא יתגנה עליהם". [ועיי' בתוס' דהתירו באופן זה משום צער]. ועיי' ברכת אברהם שבת נ:

ועיי' בתפארת אדם לח"ח (נדחי ישראל) פ"ו שאסר סלסול שער משום שנכלל בלאו דלא ילבש, שהקישוט לא הותר אלא לנשים, וראייתו מהגמ' בשבת הנ"ל, ונקט דאף המתיר הוא רק לכבוד קונו, וצ"ע מד' המאירי אכן כדבריו מצינו בביאור הגר"א בסי' קנו (ז) דמאן דפליגי בשבת הוא דוקא משום כבוד קונו.

כ' החכמ"א (כלל צ, ג) אשה ההולכת במקל בידה לנוי חייבת מלקות, ואם בשביל שלא תפול מותר. ועיי' בבית אדם שדן אם מותר לאיש להשיב על עצמו רוח במניפת נשים. ובמטריית נשים יש להתיר להשתמש מצד שנעשה להגן, עיי' לעיל (ובשערי זבולון לד).

הסתכלות במראה

דעת התוס' בע"ז כט. (ד"ה המסתפר) שאסור לאיש לראות במראה משום לא ילבש גבר שמלת אשה, דמתרגם לא יתקן בתקוני אשתא. וכי דהאיסור רק להתנאות אבל להסתפר ולגלח או משום מייחוש עיניים, ודאי מותר. וכ"כ הרא"ש שם (פ"ב יא).

אך הר"ן שם (ט): כ' דתלוי במנהג המקום, שאם האנשים רגילים להסתכל במראה כמו הנשים, מותר ואין בזה משום לא ילבש. ורק החברים היו נמנעים כדמוכח בנזיר (נט) דההוא גברא שנמנע מלגלח בית השחי אע"פ שבאותו מקום נהגו לגלח גם האנשים, הוכח דמן חבריא הוא.

והמרדכי (ע"ז תתטז) כ' בשם י"מ דהאיסור הוא לראות במראה כדי ללקט שערות לבנות מתוך שחורות. וכן משמע קצת בטור (קפבו), שכ' ואם ליקט שער לבן מתוך השחור חייב משום ולא ילבש גבר שמלת אשה ואפילו בשער אחד, ומטעם זה אסור להסתכל במראה לפי שהוא תכשיט הנשים.

ויל"ע לד' התוס' והר"ן ביסוד האיסור, אם הוא עצם ההסתכלות במראה או שהוא הנוי שנעשה באמצעותה, [וכעין שי' המרדכי]. דלפי הצד הא' לכאן מהכ"ת לאסור מעשה שאינו נוי ותיקון. ומאידך לצד הב' א"צ את המראה בדוקא, דמ"מ האיסור הוא על ההתיפות בין אם יסתכל ובין אם לאו [וה"נ צ"ב במרדכי].

ובאג"מ (יו"ד ח"ב סא) ביאר דודאי האיסור מצד ההסתכלות, אבל לא שההסתכלות היא מעשה קישוט, אלא מצד שיש בזה הקפדה על הגוף והלבוש שיהיה יפה, דעצם ההסתכלות והדקדוק ביפוי מגדילה את שבחה [ואפי' אם למעשה אינה מוסיפה כלום], וא"כ האיסור הוא מצד שההסתכלות היא חשיבות כמו מלבושים וקישוטים, עיי"ש.

בשו"ע יו"ד קפב ס"ו פסק כתוס' דאסור לאיש להסתכל במראה. וכן בסי' קנו כ' אסור לאיש להסתכל במראה משום לא ילבש גבר, אא"כ משום רפואה כגון שחושש בעיניו או שמספר עצמו וכו'. והרמ"א (קנו) הביא את דעת הר"ן, שהאיסור דוקא במקום שאין דרך האנשים לראות במראה. ואפי' במקום שנהגו להחמיר, אם עושה כדי לנקות את פניו או שער, מותר. וכ"כ רעק"א (קפב) מהגנת ורדים דהוא כדן העברת שער בית השחי שתלוי במנהג המקום, שאם גם אנשים מסתכלים במראה ליכא איסור. רק החברים נמנעים מזה.

דרושים לחברותא לזמן אלול הבעל"ט

נושא	מקום	שעה	טלפון
גמ' נשים	עדיף שד"ח		052-7451481
גמ' ב"ק	גר במודיעין גמיש		054-7836000
גמ' נשים/ניקין	יש ימים בוקר ויש אחה"צ		9298517
כיצד מברכין/חזרה יבמות	ברכפלד		9790869
גמרא	חפציבה, בביתי	פעמיים בשבוע 11:30-1:00	054-4737360
מועד, דף ליום			054-8414585
גמ' בהספק או עיון			9760861
גמ' ברכות עמוד ליום	מרכזי	10:00-1:00	057-3110561
גמ' (בכל שפה)	זכרון משה		054-8442987
פתוח/ דף היומי	קמח	9:45-12:45	9763175
מפעל הש"ס	רשב"י		9760868
הל' שבת מ"ב	זכרון משה		054-8407310
מ"ב ח"ג			052-7623112
שהיה והטמנה טוש"ע בעיון	משך חכמה		9743984
חז"מ לטוען רבני	כולל קול יעקב	בוקר וגם אחה"צ	054-9729402
טוש"ע או"ח עם הרבה חזרות			052-7678646
הלכות לשה"ר בעיון	קמח	8:00-11:00 חלקי	9798459
פתוח	בטלפון	6:00-6:30	6326387
פתוח	קמח	10 עד 1 בהתמדה	054-8424322
פתוח	משכן אהרן, נתיה"מ 101		050-4213666
שיעור גמ' חולין עיון קל	אהבת תורה ברכפלד	6:30-7:00	052-7664200
שיעור דף היומי	נתיבות המשפט 111	7:05	
שיעור נ"ך - יחזקאל	עמל התורה מנ"ח 7	9:30-10:15	0504168069
מחפש שיעור דף היומי (כל שפה)	כל מקום במודיעין עלית	9:30-12:00	054-8415279
מחפש שיעור דף היומי		8:30	057-3133772
גמ' מס' ערכין	יוצאי חברון	שעה-שעתיים	057-3141265
תחילת מס' שבת	בית יצחק	5:30-7:00	052-7623364
גמ' רש"י הספק באנגלית	נתיה"מ/ג.דרומית	4:15-7:00	052-7122782
בבא בתרא, עמוד ליום	נאות שמחה	5:30 - 4:15	054-8413093
מפעל הש"ס דף ליום	ביכ"נ נאות שמחה		050-4116367
כיצד מברכין/יבמות, סוטה	ברכפלד		9790869
אמצע ב"ב/מ"ב ח"ב	אהל ישראל	4:10-5:25	052-7631259
גמ'	זכרון משה		054-8442987
גמ' בהספק	עדיף גבעה דרומית		054-8459820
פתוח/ דף היומי	קמח	4:00-6:00	9763175
מפעל הש"ס	רשב"י		9760868
קידושין בעיון		6:00-7:00	054-8427799
גמ' שבת בקיאות	מרום שדה 13	4:00-6:00	052-7124329
גמ' מגילה	גרין פארק	5:00 - 3:00	052-7324862
דף היומי	רשב"י		054-8485609
הכנת שיעור ב"ק פ"א, דף היומי, מ"ב	בין משובב לקמ"ח	1:30 עד מאוחר בלילה	050-4194919
הכנת שיעור משניות זרעים	גרין פארק	6:00-7:00	052-7617912
שיעור בהל' שבת ומועד	אחדות ישראל	א', ב', ג', בין מנחה למערב	050-4132510
הלכה	ברכפלד - וזאת ליהודה		054-8485609
י"ד	קמ"ח / יוצאי פוניבז'	6:00-7:00	052-7664885
הלכה / דף היומי	אמצע אבני נזר		052-7618263
עדיפות להלכה	ברכפלד	3:00-6:30 חלקי	052-7662282
פתוח	קמ"ח	5:30 - 4:00	054-8424322
פתוח	נאות הפסגה	6:00-7:00	057-3197565
שור שנגח את הפרה	פונוביז'	9:00	057-3140959
שיעור כסדר המ"ב, מתחילים ד' מינים	קמ"ח בעז"נ	א, ג, ה, 9:00-9:30	
שיעור חדש כתובות עמוד ליום	נתיה"מ 43 מנין אברכים	7:00-8:00	9742956
שיעור דף היומי	ר"ע 23 בספריה התורנית	7:15	050-4104423
שיעור דף היומי	אוה"ח 27 - תניכי הישיבות	8:15-9:00	
מחפשים שיעור חיזוק מעניין בהשקפה	קרית ספר		9742101
טוש"ע חז"מ ונושאי כלים מהתחלה			052-7617912

בקר

אחרי

ערב

פתוח

לתשומת לב:

כל בקשה לחברותא מתפרסמת לתקופה מוגבלת, לאחר מכן, במידת הצורך יש לעדכן מחדש.

קושיא

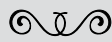
יש להעיר למה אסור לעשיר ליטול מתנ"ע, דאם הוא משום דהבע"ב לכתחילה הפקיר רק לעניים ולא הפקיר לעשירים כלל, וכמו שהביא התורת זרעים מהר"ש [פ"ד דעדיות] דההפקר לעניים לבית שמאי היינו רק לעניים [ואף דשם אין מצוה], א"כ קשה קו הג"ר אלחנן (בתורת זרעים) על המבואר ברמב"ם (פ"א ממתנ"ע) דבפסקו העניים לבקש ולחזור אחר המתנות הם מותרים לכל אדם, והרי מעיקרא לא הופקרו לעשירים כלל ואיך מותרים לכל אדם.

ואם נימא דאסור לעשיר משום דמתנ"ע הם ממון עניים יקשה על מ"ש הרמב"ם דטעם ההיתר לכל אדם בפסקו מלבקש ולחזור אחריהם הוא משום דבטל המצוה, וק' דלכאורה ממון העניים לא תליא בהמצוה, ואף דבטל המצוה היאך מותר לכל אדם ליטלה. וצ"ע.

הרב אריה שפירא

מדור מלחמתה של תורה עם תירוצים על קו' קודמות יתפרסם בעז"ה בשבוע הבא.

נושאי הגליונות הבאים

כי תבא - השגת גבול
נצבים - ובחרת בחיים
ראש השנה - סימנא טבא

ד"ת [עד 700 מילים] יתקבלו בצירוף שם מלא וטל' בדוא"ל: gal200@neto.bezeqint.net או בתיבות "עומקא דפרשה": בכניסה לאוצה"ס "בית יוסף" רח' שד"ח. בג. הדרומית - ביהכ"נ משובב נתיבות, נתיה"מ 90. בביהכ"נ בית תפילה נתיה"מ 75 אין המערכת אחראית להחזיר כתבים או דיסקים. ד"ת בדפים בכת"י ברור מתקבלים עד יום א' בלבד. בדיסק ובמייל יש להעביר עד יום ג' בלילה. ד"ת לגליון ר"ה יתקבלו עד מוצ"ש פר' נצבים

לקבלת הגליון בדוא"ל בקביעות, בכל ערש"ק יש לשלוח בקשה לכתובת: gal200@neto.bezeqint.net

המעוניינים להשתתף ולכתוב בקביעות נא לפנות לטל' 050-4122753

ברגע האחרון!! לפני שיהיה מאוחר

ארגון משובב נתיבות
מרכז להצלה רוחנית

057-3140000 057-3102044/8/9 057-3133330

תכנית "שמח תשמח" הלוואות בפריסה של 200 תשלומים

לפרטים: הרב א. ארנפורינד 050-4150605

למען עתיד ילדיך

הקופה שגדולי הדור סומכים וממליצים עליה
תורמים לעניי העיר ורואים ישועות

הקופה הקדושה
והחזקה ב'ן

הקופה הקדושה
והחזקה ב'ן